

Henrettelserne i Skæring den 2. december 1943

Tekst: Jacob og Søren Vestergaard 2002 i samarbejde med Kommiteen til Mindelundens bevarelse og Århus Kommunes Naturforvaltning.

Fotos: Henning Nordmand og Inge Vestergaard.

Kilder: Faldne i Danmarks frihedskamp 1940-1945
De sidste timer
Jørgen Røjels beretning

Sponsor: Århus Stiftstidendes Fond.

Tryk: Århus Kommune

De tyske henrettelser i Danmark

113 danskere blev i perioden 1943 til 1945 henrettet af de tyske eksekutionspelotoner. Et fåtal af disse danskere blev stillet for en krigsret, men blev henrettet efter dom, afsagt uden egentlig retssag.

Blandt de første henrettelser, der fandt sted i Danmark under krigen, var henrettelsen af fem frihedskæmpere den 2. december 1943 på Skæring Hede ved Århus.

Jernbanesabotagerne i Jylland

Den 29. august 1943 ophørte den danske regerings-samarbejdspolitik. Tyskerne indførte eget rets- og justitsvæsen/krigsretter. Danmark blev betragtet som tilhørende de allierede - sådan som Norge havde været det fra krigens start. Og forsyningerne af sprængstof, våben og agenter fra England til den danske modstandsbevægelse tog fart.

De overordnede britisk/danske planer for den danske modstand i efteråret 1943 var at sinke tyske troppe- og forsyningstransporter fra Norge til Tyskland ved at sprænge jernbanestrækninger i Jylland.

Arrestationer og henrettelser

En vigtig strækning på den jyske længdebane var broerne over Gudenåen ved Langå og jernbaneknudepunktet i Århus.

Fra foråret 1943 lykkedes det sabotører at gennemføre omfattende sprængninger ved Århus der kulminerede i august 1943. Og sammen med sprængningen af broerne ved Langå lykkedes det helt at afbryde forbindelsen. Derefter blev flere medlemmer af sabotagegrupper i Randers og Århus arresteret af det tyske politi Gestapo. Og den 24. november 1943 blev fire fra Randers og en sabotør fra Århus dømt til døden.

Den 2. december 1943 blev det meddelt de fem af de dødsdømte, at benådning var afslået, og samme morgen blev de fem henrettet ved skydning på Skæring skydebane ved Århus.

Flaget på halv

Det var den første massehenrettelse i Danmark. Og den 2. december 1943 var landet i sorg. Flaget gik på halv stang mange steder. Og efter år med politisk samarbejde og samvirken mellem danske og tyske myndigheder gik krigens gru nu for alvor op for danskerne. Der blev større opslutning om modstandsarbejdet, og danske i ind- og specielt udlandet gjorde alt for at markere, at Danmark havde valgt side.

Et vers af digterpræsten Kaj Munk, der en måned senere skulle blive myrdet af nazistiske håndlangere, er indhugget i mindestenen på Skæring Hede:

*»Drenge, I drenge, som døde -
I tændte for Danmark i dybest mulm
en lysende morgenrøde«*

Anders W. Andersen - f. 12.7.1924.

Efter realeksamen og handelsskoleeksamen i lære i en teknisk maskin- og olieforretning. Medlem af Randers KU og tidligere medlem af FDF.

Blev den 19.11.1943, som medlem af en sabotagegruppe, arresteret ved de første anholdelser efter Langå-broernes sprængning. Den 24.11.1943

blev han ved tysk krigsret dømt til døden for sabotage sammen med andre Randers sabotører. Henrettet den 2.12.1943 og begravet i Oksbøl ved Varde. Efter krigen blev hans lig fundet på Kallesmærsk Hede i Oksbøl og flyttet til Mindelunden på Randers Nordre Kirkegård.

I afskedsbrevet til forældrene skrev han bl.a.:

»Min kæreste Far og Moder, først nu ved jeg, hvad kærlige Forældre betyder i Livet, har man dem, saa kan man roligt se alting i Møde - jeg ved, at de forstaar En. Mor og Far, jeg går rank og rolig ind i Evigheden, jeg ved jo, at blot man tror paa Gud, da har man intet at frygte. Far og Mor, gid Gud vil velsigne Eder. De sidste kærlige Hilsener fra jeres lykkelige Søn Anders.«

Georg Mørk Christiansen - f. 14.09. 1921

Matematisk-naturvidenskabelig student fra Aarhus Katedralskole 1940. Økonomistudiet på Aarhus Universitet. Sideløbende hermed ansat på »De danske Mejeriers Fælleskontor« i Århus Af politisk overbevisning var Georg Christiansen kommunist.

Deltog fra 1942 i en kommunistisk studiekreds. Fremstilling og distribuering af det illegale blad Frit Danmark. Fra maj 1943 organiserede han flere sabotagegrupper, der under hans ledelse foretog flere industri- og jernbanesabotager. Særlig fremhæves sprængningen den 15.08.1943 af den østjydske længdebane.

I september 1943 kom Gestapo på sporet af ham og de sabotagegrupper, han ledede. Den 16.09.1943 blev han arresteret og den 24.11.1943 dømt til døden. Den 02.12.1943 blev han henrettet ved skydning i Skæring sammen med sabøtørerne fra Randers. Begravet af tyskerne på Kallesmærsk Hede ved Oksbøl, men efter befrielsen bisat på Århus Vestre Kirkegård.

Otto Manley Christiansen. - f. 30.9.1924

Efter realeksamen ansat som handelslærling på A/S Østjydske Trælastimport, medlem af KU.

Otto Christiansen blev arresteret den 19.11. 1943 ved de første arrestationer efter Langå-broernes sprængning. Den 24.11.1943 blev han ved den tyske krigsret i Århus dømt til døden for jernba-

nesabotage, attentater og brandstiftelser på bedrifter, der arbejdede for den tyske værnemagt. Han blev henrettet den 2.12.1943 sammen med de andre sabotører fra Randers og begravet på Kallesmærsk Hede ved Oksbøl. Efter befrielsen blev Otto Christiansen bisat på Bispebjerg Kirkegård.

Otto Christiansen skrev i sit afskedsbrev til forældrene bl.a.

*»Jeg vil først sige jer mange Tak for alt det gode, I har gjort mod mig i den Tid, jeg har siddet her i Aarhus. Dernæst vil jeg sige jer mange tak for alt det gode, I har gjort mod mig i hele mit Liv. Jeg har nu til Morgen fået Besked paa, at jeg skal dø, saa nu sidder jeg her og skal skrive mit Afskedsbrev til jer. Mit højeste Ønske er, at I vil tage det roligt, for jeg tager det roligt, for jeg har givet hele mit Liv i Guds Haand og kan kun gøre, hvad der er rigtigt, saa jeg er ganske rolig. Mor, nu skal du ikke tabe Modet, for jeg bliver kun straffet, fordi jeg har syndet imod Gud. Hvis I vidste, hvor jeg elsker jer og alle mine Søskende, men det har jeg aldrig tænkt paa før, saa nu maa jeg fortælle jer det. ...
Nu til Slut hils alle mine Bekendte og Venner.
Kærlig Hilsen.
Otto.«*

Sven Christian Johannesen - f. 10.06.1923

Sv. Johannesen var ansat på »Skandia« i Randers. Medlem af KU og Randers Terrænsportsforening under ledelse af adjunkt Hoff.

Han deltog i illegalt bladarbejde i Randers, og efter juli 1943 blev han gruppefører for en sabotagegruppe. Han deltog 17.11.1943 i sprængnin-

gen af Langåbroerne. Johannesen blev arresteret i sit hjem af Gestapo den 17.11.1943, og den 24.11.1943 blev der ved tysk krigsret i Århus afsagt dødsdom over ham. Han blev henrettet ved skydning den 2.12.1943 og begravet på Kallesmærsk Hede ved Oksbøl. Efter befrielsen overført til Mindelunden på Randers Nordre Kirkegård.

Sv. Johannesens afskedsbrev nåede aldrig frem til forældrene. Gestapo fandt det åbenbart for patriotisk. Men det lykkedes direktør Kjær, Røde Kors, Århus, at få tilladelse til at se sagens dokumenter og herfra afskrev han brevets slutning til forældrene - bl.a.:

»Kære stakkels Far og Mor. Nu vil jeg sige jer, Far og Mor, saa mange Tak for alt, hvad I har gjort for mig. Jeg ved, jeg mange Gange har gjort jer ondt, og det beder jeg nu om Tilgivelse for. - Det har været en dejlig Barndom, jeg har haft. Jeg ved nu, at I har gjort jeres yderste for, at jeg skulle have det godt og komme frem i Verden. - Jeg kan dø rolig. Jeg har lige været til Altergang. Guds Vilje ske.« -

Forældrene fik dog en skriftlig hilsen bag på et frimærke, han havde haft hos sig i fængslet, havde han skrevet kongens valgsprog »Min Gud, mit Land, min Ære«.

Oluf Akselbo Kroer - f. 17.04. 1916

Realeksamen fra Randers Statsskole i 1932. Sparekasseassistent Sparekassen for Randers By og Omegn. Medlem af bestyrelsen for Randers KU.

I 1943 tilknyttet sabotagegrupperne i Randers, gruppefører. Deltog i ødelæggelsen af Auning Møbelfabrik og sprængningen af Langåbroerne d.

17.11.1943. Arresteret den 19.11.1943 og dødsdømt den 24.11.1943. Henrettet i Skæring den 2.12.1943. Begravet på Kallesmærsk Hede ved Oksbøl. Efter befrielsen flyttet til Mindelunden på Randers Nordre Kirkegård.

I sit afskedsbrev skrev Oluf Kroer bl.a.:

»Kære Mor og kære allesammen! Ja, saa er det forbi, der var dog saa meget, som jeg gerne vilde have sagt jer alle. Jeg ryster lidt på Haanden, ikke fordi jeg er bange, men jeg ved jo, at den kommende Tid vil blive værre for jer end for mig.

Ja, lille Mor, Tak da for alt, hvad du har været for mig, du, som har maattet være baade Far og Mor for os alle, du har altid staaet for mig som idealet af en Mor. Og kære Edith, Erik og Børge, ogsaa jer siger jeg Tak, vi har dog levet sammen, som det er sjældent blandt Søskende.

--- Jeg har lige talt med en tysk Præst, og Mor, du skal vide, at jeg går i Døden som en troende Mand, jeg ved, at vi engang skal mødes igen, og saa er det hele ikke saa svært. Jeg kommer til at tænke paa det lille Vers:

Kæmp for alt, hvad du har kært.

Gud være med jer alle. Jeres Oluf.«

Besættelsesmagten nægtede at udlevere de henrettede til familierne. Først efter befrielsen i maj 1945 fandt man ligene nedgravet i kanten af Kallesmærsk hede nær Husbjerg klit (militært øvelsesområde ved Oksbøl)-sammen med liget af endnu en sabotør Alf T. Jensen, der blev henrettet på Vester Alle's kaserne i Århus den 29.12.1943.

På stedet, der nu er fredet, er rejst en mindesten med navnene på alle seks henrettede.

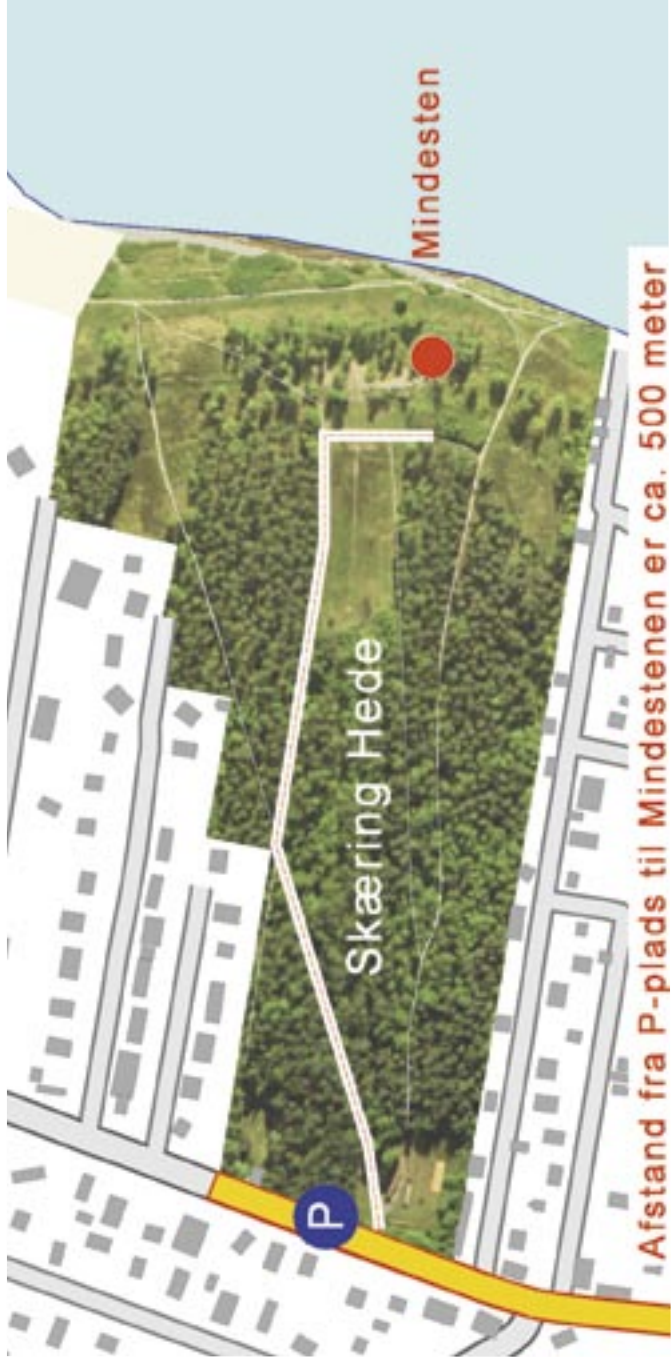
Skæring Hede i dag

Den militære aktivitet på Skæring Hede er forlængst ophørt, og arealet henligger nu som et naturområde, ejet af Århus Kommune. Arealet er på 11 ha, den største del er bevokset med skovfyr og birk med indblanding af andre løvtræer og buske, resten er græs- og lyngarealer eller strandbred. Det omkringliggende område er et udbygget sommerhusområde, og Skæring Hede er et meget besøgt rekerativt område.

Foran den delvist sammensunkne kuglefangsvold er placeret en mindesten med navnene på de 5 henrettede, og der er plantet 5 egetræer som et levende minde om de unge mænd, som gav deres liv for Danmarks frihed. I daglig tale omtales arealet som »Mindelunden«.

Skæring Hede administreres af
Århus Kommunes Naturforvaltning
Skov- og Naturafdelingen
Skovvangsvej 97, 8200 Århus N

Skæring Hede

Mindesten

Afstand fra P-plads til Mindestenen er ca. 500 meter